

А. М. Мельников, О. А. Коваленко, Н. Б. Пундяк

ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Під загальною редакцією
кандидата технічних наук, доцента
А. М. Мельникова

«Видавництво
«Центр учбової літератури»
Київ – 2013

УДК 330.101.542(075.8)

ББК 65.012.1я73

М 48

Рецензенти:

Пилипенко Ю. І. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економічної теорії та основ підприємництва Державного ВНЗ «Національний гірничий університет»;

Черкавський О. В. – кандидат економічних наук, доцент, директор Дніпропетровської філії ВНЗ «Університет економіки та права (КРОК)».

М 48 **Мельников А. М.** Основи організації бізнесу [текст] : навч. посіб./ за заг. ред. А. М. Мельникова [А. М. Мельников, О. А. Коваленко, Н. Б. Пундяк] – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 200 с.

ISBN 978-617-673-200-6

Навчальний посібник призначений для вивчення теоретичних засад організації бізнесу, набуття загальнонаукових вмінь, якими повинен володіти студент. В посібнику розглянуті питання організації створення бізнесу, його організаційно-правові форми, фінансове забезпечення бізнесу, організації інфраструктури бізнесу, управління персоналом, організацією роботи з інформацією, організацією укладення угод, захист комерційної таємниці, страхування та управління ризиком в бізнесі, ділову етику в управлінні бізнесом. Детально розглянуто основні завдання індивідуальної роботи студентів при вивченні даної дисципліни.

Посібник направлений на підготовку бакалаврів в галузі знань 03.05 Економіка і підприємництво, а також може бути використаний керівним персоналом в малому та середньому бізнесі.

УДК 330.101.542(075.8)

ББК 65.012.1я73

ISBN 978-617-673-200-6

© А. М. Мельников, О. А. Коваленко, Н. Б. Пундяк., 2013
© «Видавництво «Центр учбової літератури», 2013

ЗМІСТ

Передмова	6
1. Організація створення бізнесу	8
1.1. Пошук ідеї бізнесу та умови його створення.....	8
1.2. Створення початкового капіталу у бізнесі та його використання.....	10
1.3. Легалізація бізнесу	11
Рекомендована література до лекції теми 1.....	15
Питання для самостійної роботи щодо змісту лекції теми 1.....	15
Тести для перевірки знань до лекції теми 1.....	15
Ключові терміни і поняття до лекції теми 1.....	17
2. Форми організації бізнесу	18
2.1. Підприємство як основа архітектури бізнесу	18
2.2. Об'єднання підприємств та господарські товариства	20
2.3. Організаційно-правові форми бізнесу.....	23
Рекомендована література до лекції теми 2.....	26
Питання до самостійної роботи щодо змісту лекції теми 2	27
Тести для перевірки знань до лекції теми 2.....	27
Ключові терміни і поняття до лекції теми 2.....	28
3. Організація фінансового забезпечення бізнесу	29
3.1. Організація фінансування бізнесу	29
3.2. Організація фінансового обслуговування бізнесу	32
3.3. Кредитування бізнесу.....	37
Рекомендована література до лекції теми 3:.....	44
Питання до самостійної роботи щодо змісту лекції теми 3	44
Тести для перевірки знань до лекції теми 3.....	45
Ключові терміни і поняття до лекції теми 3.....	46
4. Організація інфраструктури бізнесу	47
4.1. Елементи інфраструктури бізнесу	47
4.2. Організація банківської інфраструктури бізнесу	48
4.3. Біржова інфраструктура в бізнесі	51
4.4. Митна система в інфраструктурі бізнесу	56
4.5. Податкова система в інфраструктурі бізнесу.....	59
4.6. Система арбітражу в інфраструктурі бізнесу.....	66
Рекомендована література до лекції теми 4.....	71
Питання до самостійної роботи щодо змісту лекції теми 4	71

Тести для перевірки знань до лекції теми 4.....	72
Ключові терміни і поняття до лекції теми 4.....	73
5. Організація управління персоналом у бізнесі	74
5.1. Підходи до управління персоналом.....	74
5.2. Системи зв'язків із громадськістю.....	77
5.3. Стимулювання праці найманих робітників у бізнесі.....	78
Рекомендована література до лекції теми 5.....	82
Питання до самостійної роботи щодо змісту лекції теми 5.....	82
Тести для перевірки знань до лекції теми 5.....	83
Ключові терміни і поняття до лекції теми 5.....	84
6. Організація роботи з інформацією	85
6.1. Особливості інформації при прийнятті рішень у бізнесі.....	85
6.2. Економічні інформаційні системи в бізнесі	87
6.3. Вартість інформації та інформаційних продуктів.....	94
Рекомендована література до лекції теми 6.....	96
Питання до самостійної роботи щодо змісту лекції теми 6.....	96
Тести для перевірки знань до лекції теми 6.....	96
Ключові терміни і поняття до лекції теми 6.....	97
7. Організація укладання комерційних угод.....	98
7.1. Визначення й види комерційних угод у бізнесі.....	98
7.2. Організація ціноутворення при укладанні угод в бізнесі	100
7.3. Організація укладання комерційної угоди	110
7.4. Зміст контракту купівлі-продажу	111
Рекомендована література до лекції теми 7.....	115
Питання до самостійної роботи щодо змісту лекції теми 7.....	115
Тести для перевірки знань до лекції теми 7.....	116
Ключові терміни і поняття до лекції теми 7.....	117
8. Організація захисту комерційної таємниці	118
8.1. Поняття комерційної таємниці	118
8.2. Критерії визнання інформації комерційною таємницею.....	121
8.3. Організація захисту комерційної таємниці	126
Рекомендована література до лекції теми 8.....	133
Питання до самостійної роботи щодо змісту лекції теми 8.....	134
Тести для перевірки знань до лекції теми 8.....	134
Ключові терміни і поняття до лекції теми 8.....	135
9. Страхування та управління ризиками в бізнесі	136
9.1. Визначення ризику в бізнесі.....	136
9.2. Страхування від втрат у бізнесі	139
9.3. Страхування комерційних ризиків.....	143

9.4. Керування ризиками в бізнесі	148
Рекомендована література до лекції теми 9.....	154
Питання до самостійної роботи щодо змісту лекції теми 9	154
Тести для перевірки знань до лекції теми 9.....	154
Ключові терміни і поняття до лекції теми 9.....	156
10. Ділова етика в бізнесі	157
10.1. Етика в дотриманні ділових зобов'язань.....	157
10.2. Використання силового тиску в бізнесі.....	159
10.3. Організація взаємовідносин із владою при веденні бізнесу	160
10.4. Принципи ділової моралі.....	162
Рекомендована література до лекції теми 10:	164
Питання до самостійної роботи щодо змісту лекції теми 10:.....	164
Тести до перевірки знань до лекції 10.....	164
Ключові терміни і поняття до лекції теми 10	165
11. Збірка тестових завдань до лекційного модульного контролю з дисципліни	166
12. Критерії оцінювання лекційної модульної контрольної роботи.....	180
13. Методичні рекомендації до забезпечення підготовки індивідуального завдання з дисципліни.....	182
13.1. Навчальні цілі індивідуального завдання та загальнонаукові компетенції студента при його написанні.....	182
13.2. Тематика та завдання досліджень в індивідуальних завданнях.....	182
13.3. Перелік питань, що виносяться на захист індивідуальних завдань.....	190
13.4. Організація виконання індивідуального завдання.....	193
13.5. Структура індивідуального завдання та вимоги до його складових	193
13.6. Критерії оцінювання індивідуального завдання	195
13.7. Список літератури до виконання індивідуального завдання.....	196

Чтобы преуспеть в бизнесе, как, впрочем, и почти во всем другом, самое главное — это уметь сосредоточиться и рационально пользоваться своим временем
Ли Якокка

ПЕРЕДМОВА

Зміни в суспільно-політичному житті дежави призвели до коріної перебудови економічних відносин. Було покінчено з однопартійною системою так командно-адміністративними принципами керівництва в економіці, які затримували розвиток економічних процесів у рамках соціалістичної моделі економічного розвитку, що відірвана від сучасних досягнень загальносвітового розвитку. Однак перехід від командно-адміністративної економіки до ринкової не міг пройти безболісно. Перехідний період в Україні характеризується глибокою соціально-економічною кризою, яка виразилася в падінні виробництва, зниженні життєвого рівня народу, розладі фінансової системи, інфляційних процесах, безробітті та інших негативних економічних явищ.

Єдиною можливістю виходу із кризового стану є подальше перетворення економіки, створення умов для всестороннього розвитку бізнесу та ринкових відносин. Бізнес — це особлива економічна діяльність яка не кожному під силу, що вимагає не тільки економічних знань, рішучості, ділової хватки, готовності ризикувати, але й спроможності до творчості, неординарного мислення. Значний потенціал, який закладений у бізнесі, дозволяє розглядати його як фактор виробництва поряд з матеріальними, людськими та фінансовими ресурсами. В Україні бізнес не отримав такого розвитку, що дозволило йому зіграти гідну роль у реформуванні економіки держави. Можливості бізнесу в Україні не тільки не вичерпані, але й навіть не задіяні достатньо. Бізнес несе свою позитивну роль, активно сприяє збільшенню числа власників, формуванню середнього класу, росту долі економічно активного населення і створення нових робочих місць.

Навчальний посібник складається із лекційного та практичного модулів. Лекційний модуль охоплює питання дисципліни, які розглядають організацію створення бізнесу, форми його організації, фінансове забезпечення бізнесу, організації інфраструктури бізнесу, управління персоналом, організацію роботи з інформацією, організацію укладення угод, захист комерційної таємниці, страхування та управління ризиком в бізнесі, етику в управлінні бізнесом. Кожен змістовний модуль супроводжується метою

викладення матеріалу, планом, типовим завданням та переліком компетенцій, якими повинен оволодіти студент. Наприкінці кожного змістовного модулю подається перелік рекомендованої літератури, питання до самостійної роботи, тести, ключові поняття та терміни. До лекційного модульного контролю надається збірка тестових завдань, яка охоплює запитання репродуктивного, алгоритмічного та евристичного рівня складності. Для оцінювання лекційної модульної роботи подаються критерії оцінки. Практичний модуль представлений методичними рекомендаціями до забезпечення підготовки індивідуальних завдань з дисципліни, які включають навчальні цілі індивідуального завдання та загальнонаукові компетенції студента при його виконанні, наведена тематика і завдання досліджень, перелік питань, що виносяться на захист індивідуальних завдань, які являють собою оглядову наукову роботу у вигляді реферату. Приведена структура реферату та вимоги до його складових, як практичної модульної контрольної роботи та надані критерії її оцінки.

Навчальний посібник написаний на базі курсу «Системи технологій та організації бізнесу» напряму підготовки бакалаврів 6.030504 Економіка підприємства, що розроблений на кафедрі економіки підприємства Державного вищого навчального закладу «Національний гірничий університет».

У навчальному посібнику передмова написана А.М. Мельниковим, 1, 3, 4, 5, 7, 10 — А.М. Мельников, О.А. Коваленко; 2, 6, 8, 9, 11, 12, 13 — А.М. Мельников, Н.Б. Пундяк. Загальна редакція виконана канд. техн. наук, доцентом А.М. Мельниковим.